

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۴/۰۸/۰۴

یونس نگاه

کوم کتابونه ولولو؟

سیاست، ټولني، ادبياتو او کلتور ته لېواله متوسط/منځي انسانان د خپل کار د اغېزناکوالي لپاره اړتيا لري، چې دغه څو لړۍ کتابونه ولولي:

(۱) د هغې ټولني مقدس کتابونه په کومه ټولنه کې چې هغه ژوند کوي او هغه مقدس کتابونه چې د نننۍ نړۍ د کلتور، ادب او سیاست په جوړښت کې یې ژور او نړیوال اغېز کړی دی. له دې کتابونو سره له اشنا کېدو پرته د ملگرو او سیاسي مخالفینو د پیغامونو په ترلاسه کولو کې او په هغو پوهېدلو کې له ستونزو سره مخ کېږي؛ له سومتفاهم، ډار او بې‌خاښه مینې سره مخ کېږي. مور باید په دغو کتابونو کې موجودو کوډونو، اسطورو او اصلي مفاهیمو باندې پوه شو.

(۲) د سیاسي او اقتصادي مکتبونو کتابونه او اساسي اثار چې زموږ په هېواد او سیمه کې د احزابو، بانفوذ کوندونو او موثر خوځښتونو په جوړولو کې اغېزناک تمام شوي وي. دا کتابونه هم لکه د مقدسو کتابونو په څېر داسې کوډونه او مفاهیم لري، چې که ترې خبر نه شو، نو د ځینو سیاستوالو، هنرمندانو، لیکوالانو، اقتصاد پوهانو او د ټولني د نفوذ خاوندانو په خبرو باندې پوهېدو کې به سومتفاهم سره مخ کېږو. د بېلگې په توگه که مور د کارل مارکس، ادم سمېټ، کینز او لنین له اثارو څخه ناخبره یو، په ننني سیاست، اقتصاد او کلتور باندې په پوهېدلو کې به له ستونزو سره مخ شو.

(۳) د سیاست، اقتصاد او کلتور نړۍ له ادبياتو څخه اخیستل شويو کوډونو، نومونو او مفکورو څخه ډکه ده. که مور د ادبياتو له کلاسیکو اثارو سره اشنا نه شو، نو مور پوه او اغېزناک ډیپلوماتان، سیاستوال، اقتصاد پوهان، لیکوالان او ژورنالېستان نه شو جوړېدلی. د بېلگې په توگه، که مور شاهنامه نه وي لوستې، ډېر امکان لري، چې د فارسي ژبې په سیاسي او حتی اقتصادي پیغامونو په پېژندلو کې ځینې وخت ستونزې او سومتفاهم سره مخ شو. که مور د شکسپیر له ډرامو، د ویکټور هوگو له ناولونو، د بالزاک او تولستوی له ناولونو سره اشنا نه شو، د بېلگې په توگه به له غربي سیاستوالو، اقتصاد پوهانو او لیکوالانو او په ټولیز ډول د غرب او اوسنۍ نړۍ له سیاست او کلتور سره اغېزناکې اړیکې نه شو ټینګولی.

(۴) فعال منځنۍ سړی باید نقاشي او موسیقي هم مطالعه کړي. د موسیقي، انځورګرۍ، سینما او تیاتر نومونه، کوډونه او مفکورې د سیاست، ژورنالېزم، کلتور او اقتصاد په نړۍ کې په لیکونو، خبرو اترو او پیغامونو کې ډېر کارول کېږي. که دا سړی د موزارت او بیتهوون سره اشنا وي او د دوی مشهور سمفوني سره هم اشنا وي، د بېلگې په توگه؛ په دې پوه شي، چې موزارت او بیتهوون کې کوم یو ډېر سیاسي دی، ولې د بیتهوون نهم سمفوني له نننۍ لوېدیځې موسیقي او کلتور سره دومره تړلې دي او هېڅ نه زېږېږي او دا په اعلانونو، د مېایل زنگونو، د سړک غاړو مېلو، او د ځوانانو غونډو کې ډېر کارول کېږي، یا خبر وي، چې په انځورګرۍ او موسیقي کې ریالېزم او رومانټېزم څه شی دی، بیا به هغه د نن ورځې د سیاست، اقتصاد او کلتور په اړه ډېر ښه پوه شي.

(۵) د اوسنۍ ټولني فعال منځنۍ سړی باید د فلسفي اساسات هم ولولي. که هغه د ایډیالېزم او ماتریالېزم له څرنګوالي، ولې‌والي، استبداد او ازادۍ څخه خبر وي، خبریالي به یې ډېره ژوره وي، د هغه لیکنه نوره هم ګټوره کېږي، یا که هغه ډیپلومات وي، هغه کولی شي ډېر اغېزناک رول ولوبوي، یا که هغه د پوهنتون استاد وي، فلم جوړونکی او یا سندر غاړی وي، د هغه کار به ډېر ګټور وي. له تنازع بقاء، دیالکتیک، تخلیق، تکامل، ماده، معنا او داسې نورو سره که فلم جوړوونکی اشنا نه وي، نو کولی یو تلپاتې او اغېزناک کار نه شي کولی، که داسې کار وهم کړي، دا به یو تصادف وي. ژورنالېستان، شاعران او سیاستوال هم یوازي د مسلکي تخنیکونو په زده کولو سره اغېزناک کار نه شي کولی، پر له دې چې د هغو ټولو مفاهیمو سره ځان اشنا کړي.

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څېر ولولئ

يو منځی کس چې په ټولنه کې د فعال ژوند کولو اراده لري، بايد د رياضياتو، فزيک، کيميا او بيولوژي په اساساتو پوه شي، ترڅو د هغه نړۍ ليد عصري شي. هغه بايد کافي حسابي او هندسي سواد ولري، ترڅو د هغه کار له وخت سره برابر وي او د خپلو همکارانو په ژبه وپوهېږي، د نننۍ نړۍ په ليکنو او راپورونو کې عامې نښې، گرافونه او انځورونه ولوستلی شي او په هغو پوه شي.

د دې زمانې فعال منځی سړی بايد په انگليسي ژبه تسلط ولري. په الماني، فرانسوي، روسي، چينايي او جاپاني ژبو تسلط ممکن د انگليسي ځای ډک کړي. خو حقيقت دا دی، چې په انگليسي ژبه له تسلط پرته انسان په هر ډگر کې ممکن څو ورځې او يا مياشتې وروسته پاتې وي. هغه ليکوال چې په انگليسي ژبه کتاب نه شي لوستلي او يا خبريال چې په انگليسي ژبه څېړنه نه شي کولای، د هغه کس په څېر دی، چې د بل چا له لاس نه خواره خوري او يا د بل چا له خولې څخه معلومات اخلي او څېړنه کوي.

۸) تر څو چې په يوه څانگه کې تخصص ونه لري، د دې هېڅ يوه مطالعه به اغېزناکه نه وي. که مور تخصص ونه لرو، په يوه سکټور کې مو د توليد ظرفيت او وړتيا نه وي تر لاسه کړې، که مور په اوسنۍ نړۍ وال بازار کې يو منل شوی مهارت تر لاسه نه کړو، نو مور به يو ملا پاتې شو، مور به په ډېر څه پوهېږو، خو گټه به راته نه کوي، لکه يو کس چې په ډېرو خبرو پوهېږي خو په کار نه پوهېږي. مور بايد په خپل کاري ډگر کې کتابونه ولولو او خپل لاسونه او ذهنونه په کيبورډ، چکوش، اري، پېچکش، موس او د دغو مسلکونو نورو کاري وسايلو سره اموخته کړو. او تر ټولو مهمه دا چې پخپل مسلک کې کار وکړو. بې عمده مطالعه هسي بې ځايه ده. نظري معلومات چې مادي او دايمي پایلې ونه لري، هغه علم نه دی. پوهه فقط پوهېدل نه دي، بلکې پوهېدل او عمل کول دي.

که مور د کتابونو نور اوه گروپونه ونه لولو، نو مور به يوازې د اتم گروپ کتابونو په لوستلو سره ماهره کارگران شو، لکه د نوي عصر په فلم کې د چارلي چاپلين په څېر مور د ماشين يوه برخه کېږو او هر څه چې امر شي هغه به کوو. هر ډول نمونه چې د کار مالک راکړه، له هماغه ماډل سره سم چلېږو. د د اتم نمبر کتابونو او پاتې کتابونو تر منځ د توازن رامنځته کول د نن ورځې په اغېزناک کس باندې انسان بدلوي.

مور داسې کتابونه لرو، چې د ذهن او احساساتو د بندولو لپاره ليکل شوي دي. په دې کتابونو کې يو عجيب خوند دی. دوی له اوږده مزل وروسته د ستري بدن لپاره د مساج په څېر دي او شايد له څو ورځو سگرت څکولو وروسته له تنباکو څخه د ډک سگرت په څېر وي. د دې کتابونو لوستل انسان يرغمل او مؤمن جوړوي. خو کله چې تاسو لري لار شئ، له دغو کتابونو فاصله واخلي او له احساساتو پرته د دغو کتابونو د په زړه پورې شېبو په اړه فکر وکړئ، نو تاسو به حيران شئ چې تاسو څنگه په دغو جالونو کې راگير شوي وئ. دا کتابونه د نړۍ په هر گوټ کې موندل کيدی شي او خورا مشهور دي. د دغو کتابونو لپاره قومونه د يو بل پر ضد راپاڅېږي؛ خلکو، کلتورونه او مذهبونه يو بل سره بنسټل او ټکر کېږي.

داسې کتابونه شتون لري چې په ورته وخت کې احساسات او عقل دواړه کنټرولوي. د فوټبال لوبې په څېر دوی ساتيري او مهارت، برياليتوب او روغتيا سره يوځای راوړي. وچ او له خونده بې برخې نه دي، خو دومره لامده او احساسی هم نه دي، چې د يو کس له سر څخه څو نېزې اوبه پورته شي او غرق يې کړي. دا کتابونه کيدای شي له خلکو قرباني واخلي، خو يو څو قدمه يې مخکې هم وړي.

داسې کتابونه شته دي، چې د احساساتو له کنټرول پرته يې لوستلی او پرې پوهېدلی نه شي. دا ډول کتابونه په بنسټه وچ او سارې بنسټه لري. د سطرنج لوبې په څېر لومړيو کې ساده، مبهمه او بې خونده بنسټه لري. خو کله چې تاسو دننه ورشئ، يو څو پاتې ولولئ او د هغه په اساس باندې پوه شئ، دا به تاسو ته يوه پټه او تلپاتې خوښې درکړي. د دې کتابونو په لوستلو کې د پرمختگ لپاره هوښياري او بيداري شرط دی، بالکل د سطرنج لوبې په څېر. د دغو کتابونو اغېز د لومړيو دوو ډلو په پرتله خورا ژور او ډېر جدي دی. که دا يو طوفان رامنځته کړي، دا طوفان به تر ټولو تاوتریخوالی لرونکی او ويجاړونکی طوفان وي او که دغه کتابونه برکت او سوکالي راوړي، دا به خورا پراخه او بنایسته سوکالي وي.

کتابونه زمور انسانانو په څېر رنگارنگ او پېچلي دي. لکه څنگه چې بايد په کوڅو او بازارونو کې په خلاصو سترگو او بيدارۍ سره روان شو، تر څو په کوهي کې ونه لوبېږو، څوک مو ونه تښتوي، ټکر ونه کړو، په غلظه لاره لار نه شو، په کتاب لوستلو کې هم بايد همدومره پام او هوش ولرو.

آرشيف: نو پيسنده در پورتال افغان جرمن آنلاين